

Biodiversiteitsvisie Gemeente Schouwen-Duiveland

In opdracht van Gemeente Schouwen-Duiveland

Buro Ruimte & Groen - Orbis Groenversnellers

16 juli 2026

Colofon

Deze Biodiversiteitsvisie is opgesteld in opdracht van de Gemeente Schouwen-Duiveland, in samenwerking met Provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen.

De Biodiversiteitsvisie is mede gefinancierd door de Europese Unie - NextGenerationEU

**Gefinancierd door
de Europese Unie**
NextGenerationEU

Inleiding

Wereldwijd staat de biodiversiteit onder druk. Leefgebieden voor planten en dieren worden kleiner en raken meer versnipperd. De kwaliteit van het milieu gaat achteruit door onder andere vervuiling. Bij de inrichting van en het onderhoud van onze leefomgeving is tot nu toe onvoldoende rekening gehouden met de biodiversiteit. Het gevolg is dat ecosystemen verarmen. Dit treft niet alleen planten en dieren, maar ook de mens. Gezonde ecosystemen zijn essentieel voor voedselvoorziening, schoon water, het beperken van weersinvloeden en klimaat en de leefbaarheid van gebieden.

De gemeente Schouwen-Duiveland zet in op het **behouden, beschermen en versterken** van de biodiversiteit en heeft daarom deze biodiversiteitsvisie ontwikkeld. Om kansen en bedreigingen voor de biodiversiteit in beeld te brengen, is gekeken naar de landschappelijke opbouw van Schouwen-Duiveland aan de hand van deelgebieden. De huidige biodiversiteit is per deelgebied in kaart gebracht met behulp van de methode Basiskwaliteit Natuur. Vanuit deze analyse is de voorliggende visie opgesteld en zijn hieraan uitvoeringsacties gekoppeld.

Biodiversiteit: *De verscheidenheid van alle levende planten en dieren op aarde. Dit betreft zowel de variatie in soorten, als de erfelijke variatie binnen soorten en de variatie aan leefgemeenschappen of ecosystemen.*

Doelstelling

De biodiversiteitsvisie helpt de gemeente om samen met de partners te werken aan het behouden, beschermen en versterken van de biodiversiteit. Op basis van deze gemeentelijke biodiversiteitsvisie kunnen afspraken gemaakt worden en maatregelen uitgevoerd worden. De visie moet dan ook:

- richting geven aan het behouden, beschermen en versterken van de biodiversiteit van Schouwen-Duiveland;
- rekening houden met de gebiedseigen kwaliteiten;
- de koers bepalen bij gebiedsontwikkelingen op kleine en grote schaal en een bouwsteen vormen voor de omgevingsvisie van de gemeente;
- inspireren tot integrale samenwerking om samen de biodiversiteit te versterken;
- biodiversiteit verankeren in al onze werk- en leefwijzen;
- bijdragen aan de versterking van de ecologische robuustheid en biodiversiteit van het eiland;
- structureel middelen vrijmaken;
- bewustwording bevorderen door kennis over biodiversiteit te delen met inwoners, ondernemers en bezoekers;
- aansluiting vinden bij het handelingsperspectief van de gemeente, provincie en waterschap.

De biodiversiteitsvisie bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Een analyse waarin de kansen en bedreigingen voor biodiversiteit inzichtelijk zijn gemaakt per deelgebied. Hieraan is invulling gegeven met de methode Basiskwaliteit Natuur (BKN) en dit is vertaald in de StoryMap per deelgebied. Hierin zijn per deelgebied kansen en bedreigingen (drukfactoren) benoemd.
2. Een beschrijving van de visie, ambities en doelstellingen geformuleerd aan de hand van een groenblauwe structurenkaart en een ambitiekaart. Hiermee geven we invulling aan de opgaven vanuit provinciaal en gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld 10% groenblauwe

dooradering, de bosvisie en het eco-raster voor het verbinden van natuurgebieden).

3. Een overzicht van de mogelijke instrumenten en maatregelen (maatregelentoolbox) die ingezet kunnen worden om de doelstellingen te realiseren.
4. Een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen voor het realiseren van de ambities en doelstellingen. Met duidelijke acties, verantwoordelijkheden en benodigde middelen.

"In 2040 heeft Schouwen-Duiveland een robuust ecosysteem met een eigen herkenbare landschappelijke identiteit"

Voor het formuleren van de visie, ambities en doelstellingen is aansluiting gezocht op het Spoorboekje duurzaamheid en milieu 2022-2026 (spoor 4: biodiversiteit). In het spoorboekje worden de volgende doelen benoemd:

- verbinden van (groen)structuren;
- ontwikkelen van soorten;
- beschermen van natuur.

Deze doelen worden in de Biodiversiteitsvisie verder uitgewerkt in de ambities en doelen en worden vervolgens in

de uitvoeringsagenda vertaald naar concrete maatregelen en activiteiten.

Methode

We stellen de huidige biodiversiteit en de doelstellingen vast met...

De methode Basiskwaliteit Natuur (BKN) helpt ons een beeld te krijgen van de huidige biodiversiteit binnen de gemeente en geeft richting aan het formuleren van de doelstellingen. BKN is de set van condities (abiotiek, inrichting en beheer) die algemene planten- en diersoorten nodig hebben om algemeen te blijven of te worden. Zonder deze condities zullen de algemene soorten achteruitgaan.

De condities die horen bij BKN gaan over 3 aspecten:
abiotiek, inrichting en beheer.

1. **Abiotiek:** bodem, hydrologie, nutriëntenbalans, geomorfologie, milieuomstandigheden (vermesting, verdroging, versnippering, vervuiling)
2. **Inrichting:** Landschapselementen en hun ruimtelijke samenhang, groenblauwe dooradering. Aanwezigheid van de behoeften van soorten: Voedsel, Veiligheid, Verbinding, Voortplanting, Variatie
3. **Beheer:** Intensiviteit landbouw, beheer infrastructuur en openbare ruimte

abiotiek - inrichting - beheer

Basiskwaliteit Natuur richt zich vooral op het landelijk en stedelijk gebied, in gebieden waar natuur niet het belangrijkste grondgebruik is. Als in deze gebieden de kwaliteit van de leefomgeving op orde is, profiteert alle natuur daarvan mee. De condities waar Basiskwaliteit Natuur naar streeft, dienen als **randvoorwaarden om algemene soorten duurzaam te laten voorkomen**. Grondeigenaren en beheerders kunnen maatregelen nemen om deze condities te creëren. Welke verbeterpunten er zijn en welke condities prioriteit hebben, zijn afhankelijk van onder andere het landschapstype en de lokale situatie.

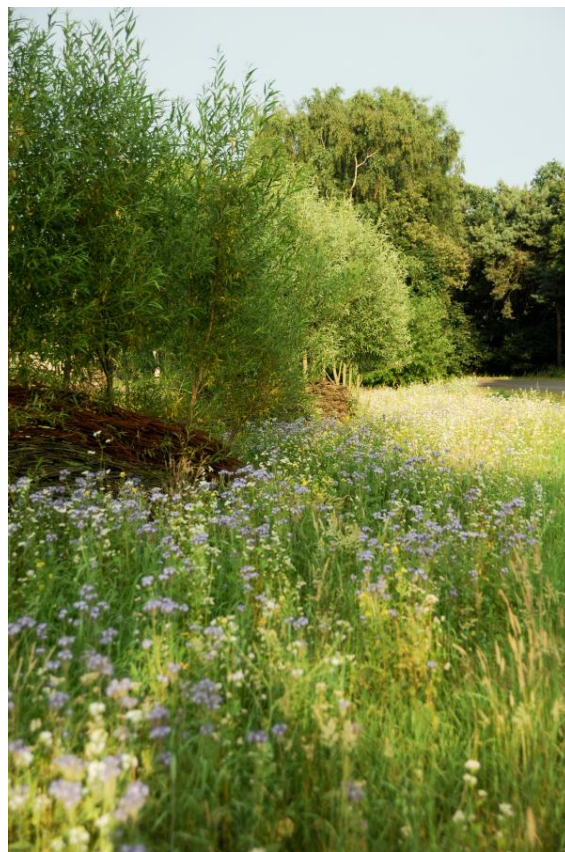
Nationale databank flora en fauna (NDFF)

Voor het in beeld brengen van de **Basis Kwaliteit Natuur** is gebruik gemaakt van de dataset van NDFF (Nationale databank flora en fauna). Uit deze dataset zijn de waarnemingen van de meetsoorten flora en fauna gefilterd die de afgelopen 5 jaar (2020-2025) in de gemeente Schouwen-Duiveland zijn ingevoerd. (Versienummer 2908731, geraadpleegd op 02-07-2025)

Hierbij is het goed om op te merken, dat deze dataset niet het complete beeld geeft van de flora en fauna die aanwezig is in de gemeente Schouwen-Duiveland. Zo worden niet alle waarnemingen van flora en fauna geregistreerd (in de NDFF) en de gemeente is niet vlakdekkend onderzocht. Daarnaast geldt voor vrijwel alle deelgebieden dat van meerdere soortgroepen weinig tot geen waarnemingen in de NDFF staan. Dit kan duiden op het 'waarnemerseffect'. Het gegeven dat van meerdere soortgroepen geen tot relatief weinig waarnemingen bekend zijn in het gros van de deelgebieden, hoeft niet te betekenen dat ze er niet voorkomen en het gebied hiervoor niet geschikt is. We benutten daarom de informatie vanuit de NDFF om een algemeen beeld te krijgen van de biodiversiteit en we koppelen hieraan geen score voor het kwaliteitsniveau.

Voor de gemeente Schouwen-Duiveland zijn alleen de meetsoorten gebruikt die horen bij het landschapstype

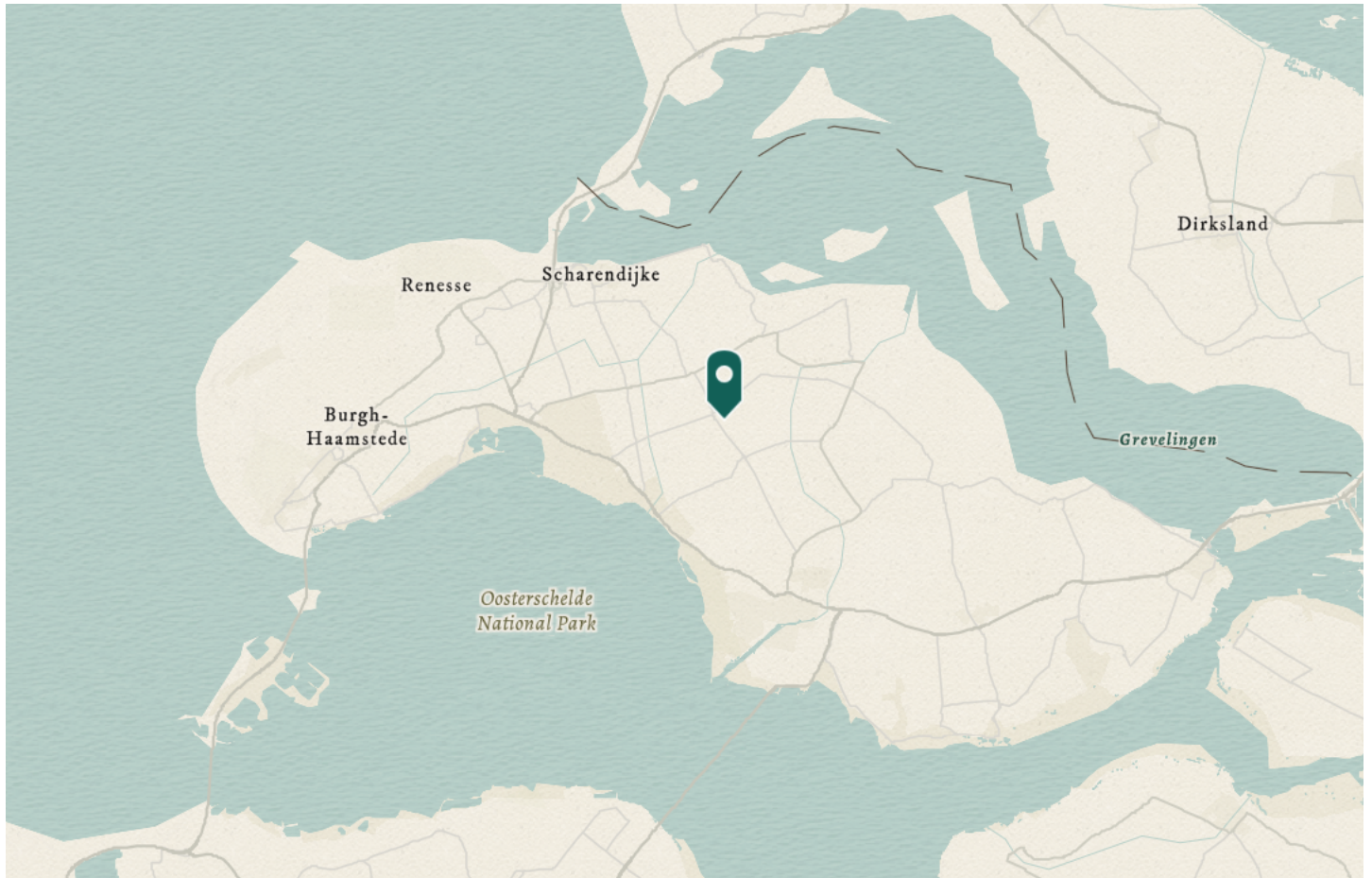
'Agrarisch-klei en laagveen' en 'bebouwd gebied'. Hierin zijn 17 soortgroepen opgenomen met een totaal van 338 soorten voor agrarisch gebied en 260 soorten voor bebouwd gebied. Dit betreffen de soortgroepen landzoogdieren, vleermuizen, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, bijen, dagvlinders, libellen, macro-nachtvlinders, sprinkhanen en krekels, landslakken, tweekleppigen, zoetwaterslakken, vaatplanten, epifytische korstmossen, en paddenstoelen.

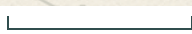
Bij de gebruikte BKN-methode ligt de focus op goed onderzochte, breed voorkomende en ecologisch betekenisvolle soortgroepen die een betrouwbare indicatie geven van de algemene natuurkwaliteit. Daarom zijn in de kaarten per deelgebied alleen de waarnemingen van dagvlinders, broedvogels, vaatplanten en landzoogdieren meegenomen. Voor deze groepen is relatief veel openbare data beschikbaar en ze reageren duidelijk op veranderingen in landschap en beheer. Maatregelen die hun leefgebied verbeteren, zorgen meestal ook voor betere omstandigheden voor andere soortgroepen. Hierbij zijn de gegevens van beschermde soorten op de kaarten (met name op de kaarten van de broedvogels) achterwege gelaten om deze soorten te beschermen.

Andere soortgroepen (zoals watergebonden fauna, bijen en korstmossen) zijn zeker relevant, maar vragen gerichte, specialistische inventarisaties. Voor veel van deze groepen is op dit moment onvoldoende betrouwbare informatie beschikbaar om ze verantwoord in een BKN-beoordeling op deelgebiedsniveau mee te nemen.

Algemene Gebiedsbeschrijving

Kadaster | Esri | TomTom | Garmin | EsriNL, Rijkswaterstaat | NASA | NGA | ...

5 km Powered by Esri

Inleiding

Het landschap van Schouwen-Duiveland is gevormd door **eeuwenlange interactie tussen mens en water**. De ontstaansgeschiedenis van het eiland, de ligging tussen Noordzee, Oosterschelde en Grevelingenmeer, en de diversiteit aan bodemtypen en waterhuishouding maken het tot een gebied met een **hoge potentiële biodiversiteit**. Tegelijkertijd staat de ecologische samenhang **onder druk** door ontwatering, verstedelijking, intensieve landbouw en infrastructuur. Een **goed begrip van de landschappelijke structuur en geschiedenis** is daarom essentieel voor het ontwikkelen van een toekomstgerichte biodiversiteitsvisie.

Ontstaansgeschiedenis en landschappelijke hoofdstructuur

Schouwen-Duiveland ontstond uit de samenvoeging van de voormalige eilanden Schouwen, Duiveland, Dreischor en Bommenede. Door de afdamming van de Gouwe in de 14e

eeuw en de aanleg van een dam tussen Schouwen en Duiveland in 1610 groeiden de eilanden samen tot één geheel. De voortdurende strijd tegen het water leidde tot een fijnmazig netwerk van dijken, kreken en inlagen, die tot op heden de basis vormen van de ruimtelijke identiteit én de ecologische structuur van het eiland.

Kaart Zeeland 1300 (De Zeeuwsche Boekhandel 1983)

Van oudsher kent het eiland een driedeling in **duinen**, **oudland** en **nieuwland**. De kustzone en delen van het oudland hadden een meer besloten karakter met een grote diversiteit aan landschapselementen. De watersnoodramp van 1953 betekende een keerpunt: vrijwel het gehele eiland kwam onder water te staan. Veel oude landschapselementen zijn bij de ramp verloren gegaan. Beplanting ouder dan 70 jaar is schaars op het eiland. Desondanks zijn in het landschap nog altijd veel historische structuren aanwezig, zoals kreken en kreekrestanten, dijken, inlagen en elzenmeten.

De wederopbouw na de ramp leidde tot grootschalige ruilverkaveling en herinrichting. Hierbij werd gekeken naar een efficiënte indeling en optimale ontwatering van gebieden. Deze indeling vereenvoudigde de schaalvergroting in de landbouw, wat met onder andere meer uniforme percelen en minder gewasdiversiteit gezien kan worden als een negatieve ontwikkeling voor de biodiversiteit.

De bodem werd door de watersnoodramp nog minder homogeen. Grote hoeveelheden grond werden verplaatst om gebieden te egaliseren en opnieuw in te richten. De nieuwe, diepere watergangen, hebben mogelijk ook bijgedragen aan het verzilten van de watergangen. Hoe dieper er werd gegraven, hoe meer brak kwelwater naar boven komt.

Schouwen-Duiveland - 1950 en 1960 (topotijdreis.nl)

Huidige landschappelijke karakteristieken

Het hedendaagse landschap is het resultaat van eeuwenlange strijd tegen het water, gecombineerd met veranderend landgebruik en ruimtelijke ontwikkeling.

Kenmerkende elementen van het landschap van Schouwen-Duiveland zijn de **variatie tussen de kustzone en de polderlandschappen van het binnenland**, met de brede duingebieden van de Kop van Schouwen aan de zeezijde en een polderlandschap met dijken, kreken en agrarisch polderlandschap in het binnenland. Daarnaast zijn er specifieke kenmerken zoals inlagen en karrevelden, historische littekens van de strijd tegen het water (dijkdoorbraken/welen) en nieuwere toevoegingen zoals de Deltawerken.

In hoofdlijnen is het huidige landschap te verdelen in:

- **Buitendijkse gebieden** (delen van de Grevelingen, Oosterschelde, Zijpe en Noordzee)
- **Kustzone** (Kop van Schouwen)
- **Binnendijkse poldergebieden** (polder Schouwen, polder Duiveland, Gouwepolders)

Deze visie richt zich vooral op de binnendijkse poldergebieden. De buitendijkse gebieden en de kustzone, wat met name Natura2000 gebied is, vallen buiten de scope van deze visie.

Buitendijkse gebieden

Buitendijkse gebieden bestaan uit tegen het land gelegen **complexen van slikken en schorren** (met name langs de Oosterschelde- en Grevelingenkust), de in de Noordzee gelegen (zand)platen, het water en de onderwaterbodem. De slikken en schorren kenmerken zich door hun natuurlijkheid en bijzondere natuurwaarden. Aan de zuidkust bevindt zich het grootste nationale park van Nederland: **Nationaal Park Oosterschelde**.

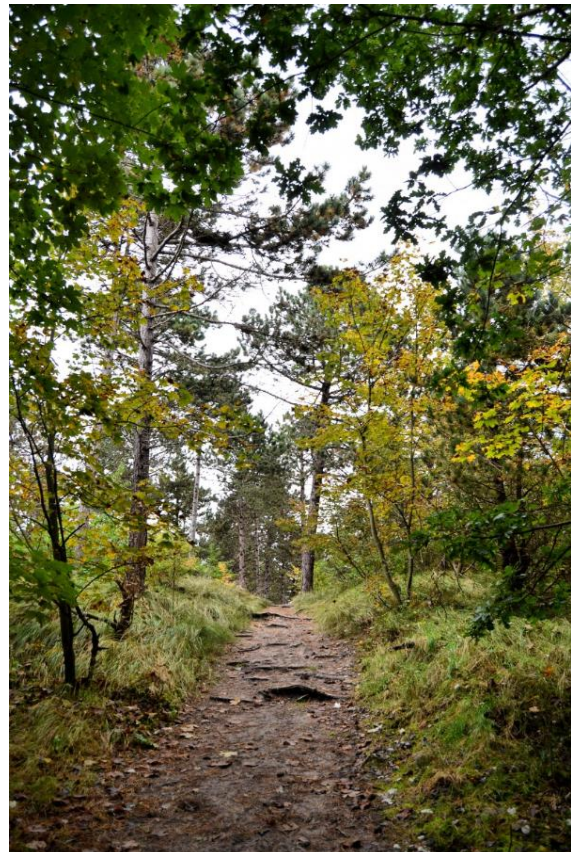
*Schorren en slikken
Oosterschelde - Grevelingendam*

Kustzone Kop van Schouwen

De Kustzone van de Kop van Schouwen vormt een **langgerekte kustlijn** met een afwisseling van stranden en duingebieden, variërend van jonge kalkrijke duinen tot oude klif- en stuifduinen. In de binnenduinrand wisselen **open vroongronden en beboste delen** elkaar af, waarbij houtwallen en elzenmeten een kenmerkend landschapsbeeld vormen. De uitgestrekte **Boswachterij**.

Westerschouwen is het grootste bos van Zeeland en draagt bij aan het gevarieerde duinlandschap met zijn hoge natuurwaarden. Het gebied is grotendeels aangewezen als **Natura 2000-gebied** en maakt deel uit van het Natuurnetwerk Zeeland vanwege zijn

bijzondere natuur- en landschappelijke kwaliteiten. Deze kwaliteiten zorgen ook voor een sterke aantrekkingskracht op de recreatie, die hier duidelijk aanwezig is in de vorm van campings en bungalowterreinen. Naar het oosten toe sluit de Kop van Schouwen landschappelijk aan op de **Polder**

Boswachterij Westerschouwen (zeeland.com)

Schouwen, waar het duingebied geleidelijk (via de duinzoom) overgaat in het open agrarische polderlandschap.

Binnendijs polderland

Het binnenland van Schouwen-Duiveland wordt gevormd door een **uniek polderlandschap**. Het grotendeels agrarische landschap wordt doorsneden door dijken (m.n. Duiveland) en waterwegen, zoals kreken en watergangen. Het landschap is **relatief open**, wat mooie vergezichten oplevert. Opgaande elementen zijn de kernen (buurtschappen, dorpen en de steden Zierikzee en Brouwershaven), dijk- en wegbepantingen, en beplante erven die vaak als eilanden in de open ruimte liggen.

Dijk nabij Zierikzee

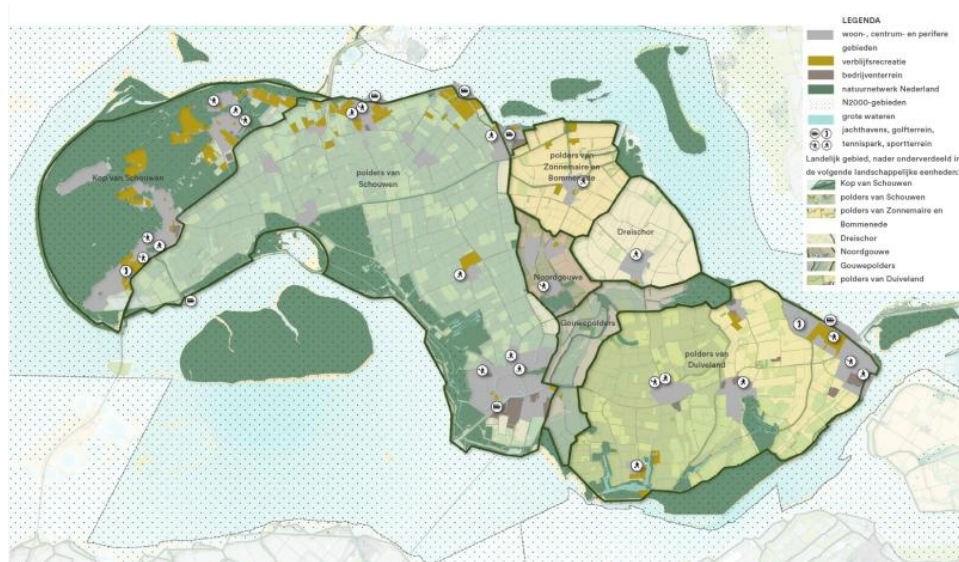
Een bijzonder element vormt het landschap rondom **Schuddebeurs**, een groene enclave met landgoedbossen midden op het eiland. Zowel aan de noordzijde (Dijkwater) als aan de zuidzijde (Zuidkust van Schouwen) zijn grotere open natuurgebieden met karrevelden en inlagen aanwezig met een hoge ecologische waarde, met name voor vogels.

Kenmerkende dorpsvormen zijn het **voorstraatdorp** en het **kerkringdorp**. Er lopen geen snelwegen door de regio. De belangrijkste **ontsluitingswegen** zijn de N57 (over de Brouwersdam en Oosterscheldekering), de N59 (over de Grevelingendam) en de N256 (Zeelandbrug). Er zijn ook geen bovengrondse hoogspanningslijnen. Bij Zierikzee, het Krammersluizencomplex en op de Oosterscheldekering liggen **windparken** met enkele windturbines. De **landbouw** is traditioneel de **grootste ruimtegebruiker** in

N59

de regio en sterk beeldbepalend. De toenemende invloed van **recreatie en toerisme** is vooral in de kustzones zichtbaar in de vorm van campings en bungalowparken. **Recreatie en landbouw** vormen de **belangrijkste economische pijlers** van de regio.

Indeling polders. Polders Zonnemaire, Bommenede, Noordgouwe en Dreischor worden ook wel tot de Gouwepolders gerekend.

Deze zijn in bovenstaande kaart apart onderscheiden.

(Ruimtelijk beleid Duurzame Energie Schouwen-Duiveland, 2023)

Er is onderscheid tussen de verschillende polders: de polder Schouwen, de Gouwepolders en Duiveland.

Polder Schouwen

De **Polder Schouwen** is het meest open gebied van het eiland, met laaggelegen polders en natte natuurgebieden zonder opgaande beplanting. Boerderijen liggen als groene eilandjes in het open landschap en zijn beeldbepalend, terwijl de openheid zorgt voor belangrijke zichtlijnen op de historische kernen.

Gouwepolders

De **Gouwepolders** zijn **kleinschalig en besloten**, met weinig bebouwing en duidelijke dijkbegrenzingsen. De dijken geven

Vereenvoudigde weergave indeling polders (Landschapsonwikkelingsplan Schouwen-Duiveland, 2011)

een beeld van de geleidelijke inpoldering van de Gouwe en maken het landschap goed leesbaar. Ondanks hun openheid is de schaal en **beleving kleiner en intiemer** dan in de Polder Schouwen. Bijzonder is het gebied rondom Noordgouwe (bosrijke landgoederenkarakter van Schuddebeurs), het gebied rondom Zonnemaire/Bommenede (halfopen landschap met bebouwing langs de rechte dijken) en de polder rondom het ringdorp Dreischor (aparte landschappelijke eenheid als voormalig eiland met één dorp).

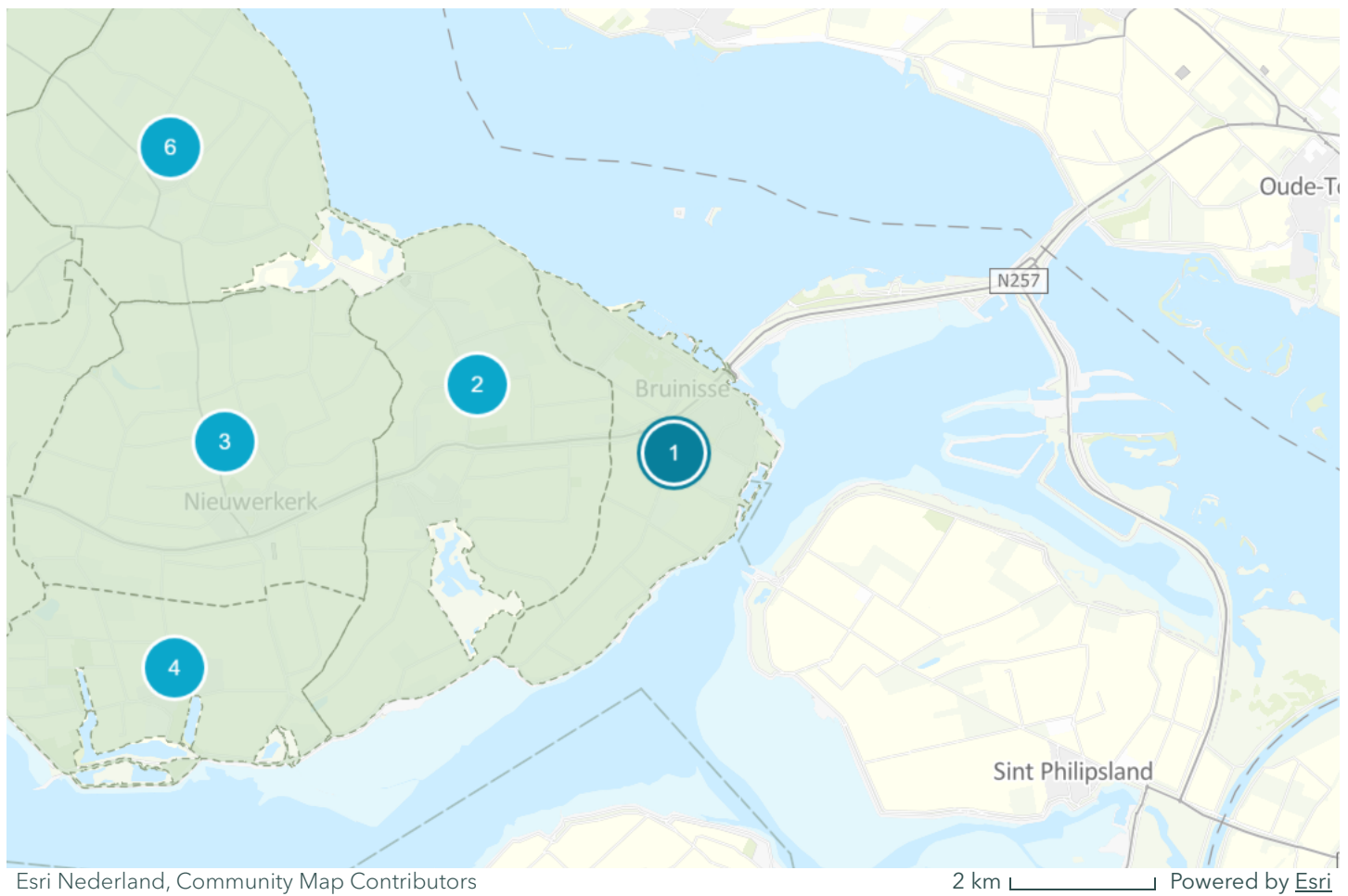
Polders van Duiveland

In de **Polders van Duiveland** is **veel beplanting** aanwezig, vooral in boomgaarden, langs wegen en rond de kreken van Ouwerkerk, terwijl de **agrarische polders** en Bruinisse **open en grootschalig** zijn. Rond Sirjansland en Oosterland domineert grootschalige glastuinbouw. De groene sfeer en de landschappelijke variatie zijn belangrijke landschapskarakteristieken

Gebiedsindeling

Vanuit de historie, voormalige gemeentelijke grenzen, de landschappelijke opbouw en het huidige gebruik kunnen binnen de polder Schouwen, de Gouwepolders en de polders van Duiveland een aantal deelgebieden worden onderscheiden. Elk van deze gebieden heeft zijn eigen karakteristiek en daarmee een eigen (te verwachten) soortenrijkdom.

Door op onderstaande kaart op een gebied te klikken, kan deze informatie per deelgebied worden bekeken.

Bruinisse

Infopagina

Oosterland

Infopagina

Nieuwerkerk

Infopagina

Ouwerkerk

Infopagina

Zierikzee

Infopagina

Dreischor

Infopagina

Noordgouwe

Infopagina

Kerkwerve

Infopagina

Zonnemaire

Infopagina

10

Brouwershaven

Infopagina

11 Scharendijke

Infopagina

12 Noordwelle

Infopagina

Renese

Infopagina

Infopagina

Visie

Schouwen-Duiveland bouwt aan een veerkrachtige biodiversiteit die toekomstbestendig is. We werken samen met onze partners aan behoud, herstel en versterking van ecosystemen op land en in het water, zodat Schouwen-Duiveland veerkrachtiger wordt en beter bestand is tegen klimaatverandering en andere drukfactoren. We sturen op de kwaliteit van de groene en blauwe structuren, het voorkomen van geschikte habitats voor de soorten die passen bij het Zeeuwse landschap en de identiteit van specifieke locaties. Daarmee versterken we de herkenbare landschappelijke identiteit, van slikken, schorren en duinen tot dijken, kreken, polders, dorpen en steden.

Biodiversiteit staat niet op zichzelf. We verbinden de uitvoering met andere opgaven op het eiland, zoals verstedelijking, klimaatadaptatie, waterveiligheid, een gezonde bodem, zoetwaterbeschikbaarheid, verkeersveiligheid, recreatie, wonen, gezondheid en leefbaarheid. Door opgaven slim te combineren, kunnen maatregelen meer waarde krijgen. Een groene berm kan bijvoorbeeld bijdragen aan biodiversiteit, verkeersveiligheid, wateropvang en een aantrekkelijk landschap. Een dorpsrand kan tegelijk ruimte bieden aan natuur, ommetjes, verkoeling en ontmoeting.

We richten ons op zowel stedelijk gebied als het landelijk gebied en de omliggende wateren. We pakken de belangrijkste drukfactoren samen met onze partners gericht aan. We zetten in op het tegengaan van de negatieve effecten van intensief landgebruik, vermesting, verzuring, verdroging, verzilting, verruiging, versnippering en verstoring. Tegelijk benutten we verzilting waar dat kan als kans voor natuurontwikkeling en gebiedseigen soorten. We zetten bij het beheer van groen en water in op het verbeteren van de waterkwaliteit en het tegengaan van exoten en zorgen dat beheer bijdraagt aan het versterken van de biodiversiteit.

We brengen een transitie op gang die natuur en het dagelijks gebruik (wonen en werken) samenbrengt en die zorgt voor balans tussen verschillende functies. In het landelijk gebied zoeken we naar kansen om landbouw, natuur en landschap beter met elkaar te vervlechten. Denk aan bloemrijke akkerranden, landschapselementen, groenblauwe dooradering, gezonde bodems en maatregelen die bijdragen aan water vasthouden en soortenrijkdom. Zo werken we aan een aantrekkelijk en vitaal buitengebied, met ruimte voor voedselproductie én natuur. In de steden, dorpen, op bedrijventerreinen en in recreatiegebieden streven we naar vergroenen en verkoelen door ruimte te maken voor groen en water. Ook op de stranden zoeken we naar innovatieve oplossingen om te verkoelen en tegelijkertijd hiermee ook biodiversiteit te versterken. En op de overgangen van de

stedelijke gebieden naar het landelijk gebied zorgen we voor een vervlechting van de verschillende functies die kenmerkend zijn voor deze gebieden, zoals wonen en recreatie. We werken hieraan samen met inwoners, ondernemers en gebiedspartners en bouwen stap voor stap aan een eiland waar natuur, landschap, wonen, landbouw, economie en recreatie hand in hand gaan. We stimuleren en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het versterken van biodiversiteit. Vrijwilligheid is hierbij het uitgangspunt.

Samen met onze partners streven we naar het realiseren van extra verbindingen tussen natuurgebieden en zetten we in op passend beheer van water en kust, dijken, bermen en de openbare ruimte. We monitoren op de voorkomende soorten, waarbij we landelijke bronnen combineren met lokale inventarisaties, tellingen en gebiedskennis. Op basis van deze gegevens maken we keuzes in de uitvoering en stellen we indien nodig de uitvoeringsagenda bij. Hierbij ligt de focus op het behouden, beschermen en versterken van habitats. Hierbij richten we ons niet alleen op kwantiteit, maar hebben we ook aandacht voor de kwaliteit van de groene en blauwe structuren (deze wordt in een onderzoek van de provincie inzichtelijk gemaakt). We volgen daarvoor trends in soorten en leefgebieden en gebruiken we ook deze informatie om de koers van de uitvoeringsagenda bij te stellen. Zo blijft de uitvoeringsagenda een levend document dat meebeweegt met nieuwe inzichten.

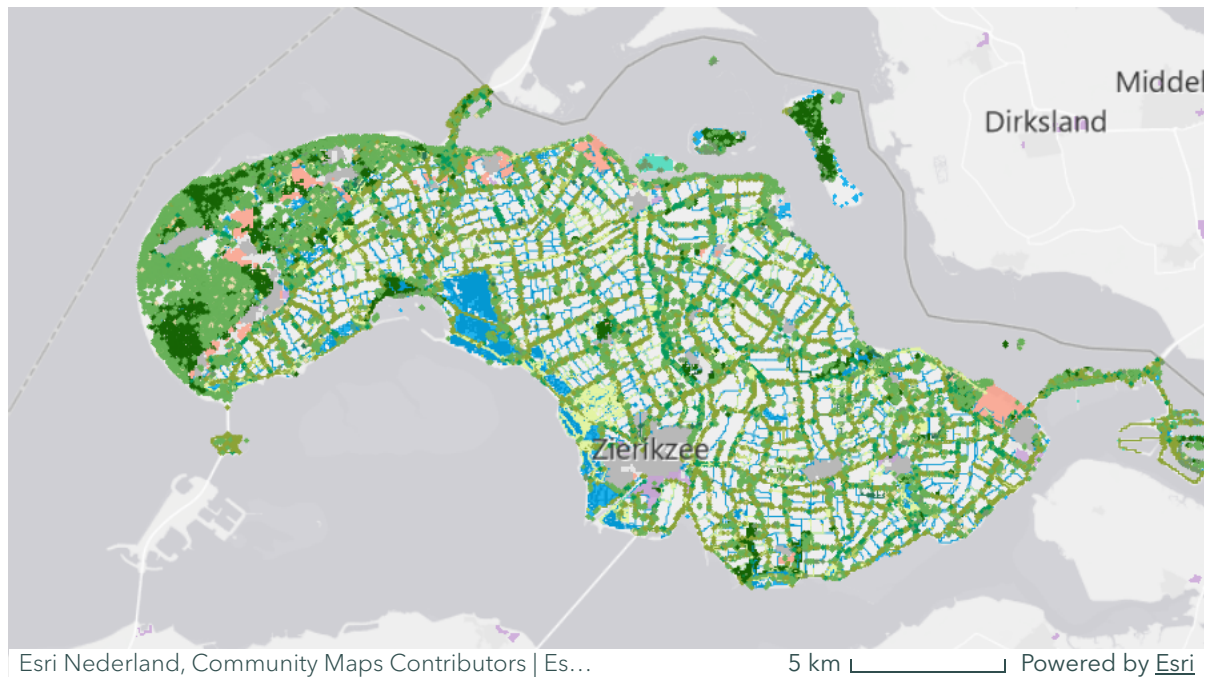
Groenblauwe structuurkaart

De veerkracht van een robuust groenblauw netwerk is nodig als basis om de biodiversiteit in stand te houden en te vergroten. Om deze waardevolle groene- en blauwe structuren in het landschap gericht te kunnen behouden, beschermen en te versterken, zijn deze bestaande structuren op kaart gezet. *Onderstaande groenblauwe structuurkaart geeft het netwerk van de aanwezige groene en blauwe structuren en gebieden weer: van fijnmazige lijnvormige landschapselementen zoals houtwallen, heggen en sloten, tot*

grootschaligere gebieden met bossen en waterpartijen. Deze kaart wordt als basis gebruikt voor de ambitiekaart. Op de ambitiekaart worden aan de hand van de aanwezige groenblauwe structuren, ambities en (hoofd)doelstellingen vertaald naar concrete locaties.

Bestaande structuren in de kernen zijn uitgewerkt in het eerder vastgestelde **Groenbeleids- en beheerplan**. Daarnaast zijn in dit plan per kern de kansen voor het vergroten van de biodiversiteit weergegeven.

Via deze [link](#) is het mogelijk om de achterliggende datasets van de groenblauwe structuurkaart te raadplegen en informatie op de kaart te filteren.

Groenblauwe structuurkaart Schouwen-Duiveland

Ambitie

Om uitvoering te geven aan de biodiversiteitsvisie werken we samen. We werken samen met de provincie, het waterschap en andere overheden, bedrijven, inwoners en bezoekers/recreanten. **We werken samen:**

1. Aan meer biodiversiteit in de eigen leefomgeving (versterken)

Biodiversiteit begint dicht bij huis. Op erven, in bermen, langs straten, in parken, tuinen en in de openbare ruimte ligt veel ruimte om biodiversiteit te versterken. Schouwen-Duiveland kiest voor een landschapsinrichting die past bij het eiland: gebiedseigen soorten, slimme verbindingen en een inrichting die ook bij droogte, hitte en zoutinvloed stand houdt. De gemeente geeft in het beheer van de openbare ruimte het voorbeeld en stimuleert inwoners en ondernemers om in de eigen tuin of op het eigen erf aan de slag te gaan.

Op het gehele eiland wordt ingezet op het versterken van de biodiversiteit en het beschermen en versterken van leefgebieden en populaties van de in het gebied voorkomende soorten. Zierikzee groeit natuurinclusief: bij stedelijke uitbreiding legt de gemeente nieuwe groene en blauwe structuren aan en verbindt die met het buitengebied. In de dorpen met open polders rond de kern, zoals Bruinisse, Oosterland, Nieuwerkerk, Ouwkerk en Dreischor, Kerkwerf en Zonnemaire stimuleert de gemeente een gevarieerdere inrichting met opgaand groen langs sloten, erven en dijken, zonder de openheid van het landschap te verliezen. In recreatiekernen en kustgebieden, zoals bijvoorbeeld Renesse, Scharendijke en Westenschouwen, versterkt de gemeente de natuurwaarden in en rond duinen en dorpsranden en wordt samen met de partners (bijvoorbeeld terreinbeheerders) aangestuurd op minder verstoring door recreatie.

We formuleren hierbij de volgende doelstellingen:

- **Groene kernen:** de gemeente stimuleert het vergroenen van kernen door zelf het goede voorbeeld te geven in de openbare ruimte en door het stimuleren van vergroening van particuliere erven en tuinen. Vergroenen vindt plaats met gebiedseigen en klimaatbestendige beplanting en daarbij wordt slim gebruik gemaakt van de lokale bodemopbouw en grondwaterstanden. Hiermee voelen meer plant- en diersoorten zich thuis in de kernen. Hierbij

wordt aangesloten op het gemeentelijke Groenbeleids- en Groenbeheerplan (2023).

- We streven naar **klimaatadaptieve, groene bedrijventerreinen** waar economie, biodiversiteit en waterbeheer hand in hand gaan. Hiervoor wordt een samenhangend pakket aan maatregelen ontwikkeld, zoals bomenlanen, bloemrijke bermen, groene erfafscheidingen, wateropvang en natuurvriendelijke oevers. De gemeente sluit hiermee aan op de groenblauwe structuur, zodat bedrijventerreinen stapstenen worden voor soorten en tegelijk bijdragen aan verkoeling en waterberging.
- De gemeente versterkt **bewustwording en educatie** met zichtbare voorbeelden op verschillende locaties binnen de gemeente, gekoppeld aan kansen zoals biodiverse dijken en waterstructuren. De gemeente gaat samen met de gebiedspartners periodiek informatie verstrekken over onze biodiversiteit om meer draagvlak en bewustwording te creëren bij onze inwoners, ondernemers en bezoekers. We combineren het stimuleren van vergroening met duidelijke spelregels voor nieuwe ontwikkelingen. We belonen goede voorbeelden en handhaven afspraken en vergunningsvoorwaarden waar dat nodig is.
- Inwoners, ondernemers en (belangen)verenigingen zijn zich bewust van de mogelijke **maatregelen** om biodiversiteit in de eigen leefomgeving te versterken en worden hierbij door de gemeente geholpen.
- **Ruimtelijke ontwikkelingen** binnen de gemeente dragen bij aan ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit met een zorgvuldige landschappelijke inpassing en een positieve bijdrage voor natuur, landschap en biodiversiteit.

2. Aan robuuste ecologische structuren (behouden en versterken)

Een robuuste natuur vraagt om samenhang en verbinding. Losse groene plekken leveren minder op dan een netwerk van duinen, dijken, kreken, watergangen en groene lijnen door het landschap. Schouwen-Duiveland versterkt daarom de groenblauwe structuur en pakt knelpunten aan die de

migratie van soorten tegenhouden. Dijken, bermen, watergangen en lijnvormige elementen vormen hiervoor belangrijke structuren. Het nationale en provinciale beleid vormt een belangrijke basis voor de hoofdstructuur. We realiseren samen met onze partners nieuwe natuur binnen en aansluitend op het Natuurnetwerk Nederland (NNN), leggen ecologische verbindingzones aan en realiseren het eco-raster.

De doelstellingen richten zich op verbindingen, waterstructuren, het verbeteren van de kwaliteit van de groene en blauwe structuren en het verminderen van versnippering:

- **Waterstructuren** worden waar mogelijk uitgebreid, onderling verbonden en/of natuurvriendelijk ingericht met flauwe oevers, riet en kruidenzones en rustige hoekjes. Dit krijgt prioriteit in deelgebieden waar waterstructuren als kans worden genoemd, zoals Oosterland, Nieuwerkerk, Ouwerkerk, Kerkwerf, Brouwershaven en Scharendijke.
- **Versnippering** wordt gericht aangepakt door knelpunten op routes en barrières te verbeteren. Er wordt, samen met onze partners, onderzocht hoe kwalitatieve verbindingen op, onder of rond de belangrijkste infrastructuur tot stand kunnen worden gebracht, zodat dergelijke barrières zoveel als mogelijk worden opgeheven. Denk aan faunapassages en kleine landschapselementen.
- **Ecologische verbindingzones** en **groenblauwe verbindingen** worden versterkt, verbeterd of nieuw gerealiseerd. In gebieden met ontbrekende of zwakke structuren, zoals Nieuwerkerk en Noordgouwe, verbinden we groene structuren via houtwallen, hagen, sloten en bosaanplant (waar dat past in het landschap). Ook in de overige gebieden richten we ons op kwalitatief hoogwaardige groenblauwe verbindingen door het landelijk gebied, bijvoorbeeld tussen erven, recreatieterreinen en andere groene elementen. Hierdoor kunnen soorten zich beter verplaatsen en worden leefgebieden groter en samenhangender. We streven naar een 10% groenblauwe dooradering van het landelijk gebied,

waarbij gebieden met ‘waardevolle openheid’ voorzien worden van passende elementen die de openheid in stand houden.

- Waar mogelijk en passend doorbreken we de monotone inrichting in de polders door **variatie** toe te voegen met bijvoorbeeld bloemrijke dijken, wegbepantingen (waar dat passend is in het landschap), kleine landschapselementen en groene erven. Dit vraagt nadrukkelijk aandacht in de deelgebieden Bruinisse, Oosterland, Ouwerkerk, Dreischor, Zonnemaire en Scharendijke. Ook hierbij kiezen we voor elementen die passen in het karakter van het gebied en die de openheid in stand houden waar dat waardevol is.
- De gemeente voert de bosvisie uit door **nieuwe bos-, struweel-, laan- en lijnstructuren** te realiseren op strategische plekken, zodat groene verbindingen sterker worden en leefgebieden groter en samenhangender worden. Hierbij worden per deelgebied passende structuren gekozen, met gebiedseigen soorten en aandacht voor openheid waar die landschappelijk waardevol is.
- Op de overgangen van natuurgebieden, stads- en dorpskernen of bedrijventerreinen en recreatieterreinen naar het landelijk gebied zorgen we voor het **vervlechten** van natuur en landschap met de omliggende functies, zoals landbouw, wonen en recreatie. Bijvoorbeeld door de realisatie of uitbreiding van dorpsbossen.

3. Met de natuur (behouden en beschermen)

We streven naar het verminderen van drukfactoren. Minder vermeting, verruiging, verdroging en verstoring (inclusief het voorkomen van lichtvervuiling) maakt bestaande natuur sterker en geeft ruimte aan herstel van biodiversiteit. Tegelijk vraagt de ontwikkeling van het eiland om een goede balans tussen natuur, landschap, landbouw, verstedelijking, economie, recreatie en belevingswaarde.

De doelstellingen zetten in op keuzes in beheer en gebruik, zodat de biodiversiteit versterkt wordt in balans met andere functies (wonen, werken, recreatie en beleving):

- We streven samen met onze partners naar het verlagen van de druk van **vermesting**, **verruiging** en **verdroging** door maatregelen in het landelijk gebied te koppelen aan waterbeheer en door natuurinclusieve landbouw te stimuleren. We streven naar minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en verbeteren waterkwaliteit als basisvoorwaarde voor biodiversiteit, in samenwerking met agrariërs, waterschap en provincie. Daarnaast beperken we verruiging op plekken waar dit leidt tot verlies van bloemenrijkdom en leefgebied voor insecten en weide- en akkervogels. Dit doen we bijvoorbeeld in bermen, dijken, graslanden en natuurstroken door passend beheer, zoals gefaseerd maaien, afvoeren van maaisel en gerichte verschraling.
- We streven naar minder **verstoring** in kust en duingebieden door samen met onze partners te werken aan zonering, routing, timing en spreiding van bezoekers. Westenschouwen krijgt daarbij extra aandacht door kwetsbare delen van de natuurgebieden extra te beschermen. Ook in de overige deelgebieden waar recreatiedruk een mogelijke bedreiging vormt zetten we in op maatregelen om verstoring en lichtvervuiling te verminderen. Donkerte is een kwaliteit van het eiland die we willen behouden.
- **Invasieve exoten** zoals de Aziatische hoornaar, Japanse duizendknoop en Reuzeberenklauw blijven we gericht aanpakken en ook hierbij zoeken we samenwerking met onze partners. We zetten in op de beheersing van de Aziatische hoornaar. We richten ons hierbij met name op de deelgebieden waar invasieve exoten een bedreiging vormen. Hierbij hanteren we een aanpak van preventie, beheer en waar mogelijk verwijdering op hotspots. We sluiten hierbij aan op trends en afspraken op regionaal, provinciaal of nationaal niveau.
- De gemeente ondersteunt het **vergroenen van recreatiebedrijven** met maatregelen die biodiversiteit versterken en tegelijk passen bij kustdynamiek, zoals wind en zoutbelasting. Hierbij streven we naar natuurinclusieve recreatie en waar het kan recreatie-inclusieve natuur. Door

met elkaar in gesprek te blijven, kan recreatie een bijdrage leveren aan een robuuste natuur en een biodivers landschap. Op deze manier gaan recreatie en natuur hand-in-hand.

4. Aan een gevarieerd en gebiedseigen landschap (behouden, beschermen en versterken)

Het landschap van Schouwen-Duiveland vertelt een herkenbaar verhaal van kust en duinen, polders, kreken en dijken. Die landschappelijke identiteit vormt de basis voor biodiversiteit en voor de manier waarop bewoners en bezoekers het eiland ervaren. Schouwen-Duiveland behoudt, beschermt en versterkt de kwaliteit van deze landschappen en benut de dynamiek van zoet en zout waar dat kan. Voorop staat hierbij dat we voorzien in de zoetwaterbehoefte van mens en natuur.

De doelstellingen vertalen dit naar concrete stappen in inrichting, beplanting en bescherming van karakteristieke structuren:

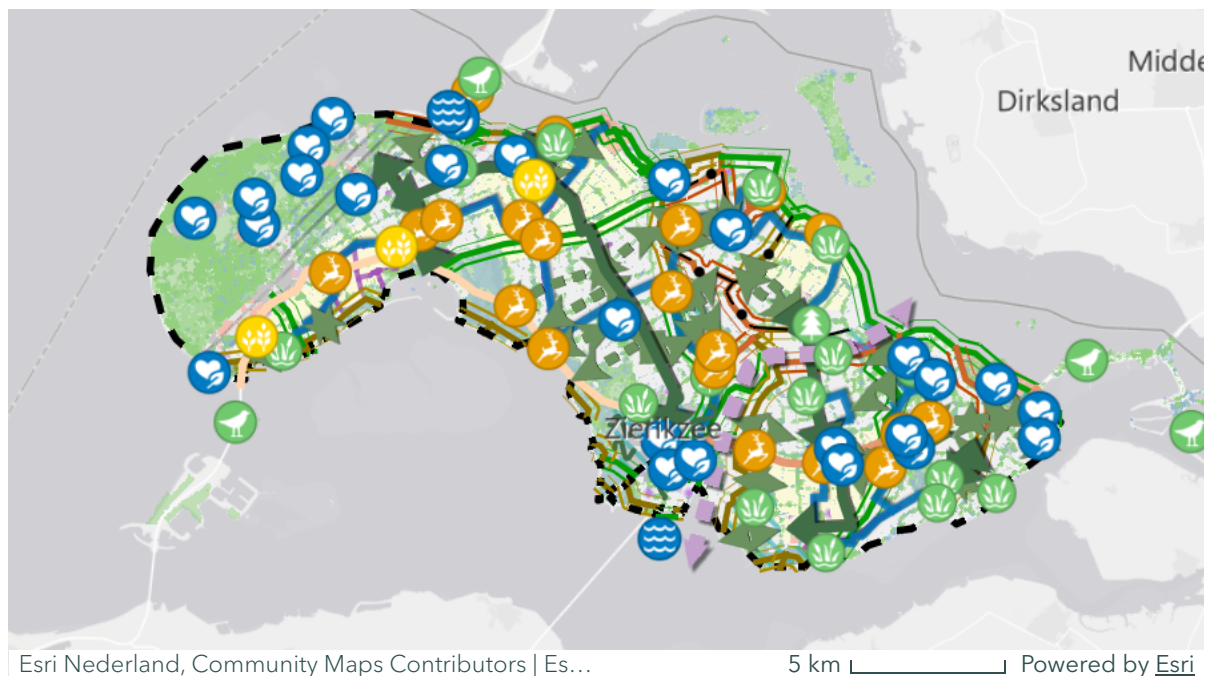
- We versterken waar mogelijk de herkenbare landschappelijke identiteit door **gebiedseigen structuren en cultuurhistorische elementen**, zoals dijken, kreekruggen, historische verkavelingen, elzenmeten en houtwallen, oude erfstructuren en dorpsranden, te behouden, waar nodig te verbeteren of terug te brengen en te benutten als dragers van biodiversiteit.
- In open polders, zoals rond Dreischor en Bruinisse, worden **groene en blauwe elementen** toegevoegd die zorgen voor variatie in soorten, de openheid respecteren en tegelijk extra leefgebied en verbindingen creëren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan (drink)poelen en natuurvriendelijke oevers bij sloten.
- **Overgangen van zoet naar zout** worden benut op locaties waar dit geen beperking oplevert voor de zoetwaterbehoefte van mens en natuur. Daar waar passend worden brakke waterelementen toegevoegd en versterkt, bijvoorbeeld via structuurrijke wateren en

natuurvriendelijke oevers in deelgebieden als Kerkwerf en Brouwershaven. Hiermee ontstaan nieuwe leefgebieden die passen bij de eilanddynamiek.

- In Renaissance wordt gestuurd op behoud van **duinvegetaties** door te streven naar een beperking in de aanvoer van meststoffen en het voorkomen van verruiging. Vochtige duinvalleien met passend waterpeil en lage voedselrijkdom worden in het gebied in stand gehouden.
- Bij aanplant en **inrichting** wordt gekozen voor beplanting die past bij wind, zout en droogte, zodat groenstructuren duurzaam in stand blijven en beter aansluiten op de natuurlijke dynamiek. Het **beheer** wordt dusdanig uitgevoerd dat er gericht ingezet wordt op behoud en verbetering van kwaliteit door de ontwikkeling van gewenste soorten en het stimuleren van spontane gewenste ontwikkeling.

De bovenstaande ambities hebben we vertaald naar de onderstaande ambitiekaart. De ambitiekaart laat ambities, kansen en mogelijke denkrichtingen zien voor het versterken van biodiversiteit op Schouwen-Duiveland. De kaart is geen definitief eindbeeld en legt geen maatregelen vast. Bij de verdere uitwerking bekijken we per gebied wat haalbaar, wenselijk en passend is. Daarbij wegen we ook andere belangen mee, zoals landbouw, waterveiligheid, verkeersveiligheid, cultuurhistorie, recreatie en leefbaarheid. De uitvoering gebeurt in overleg met betrokken partijen en, waar het gaat om particuliere of agrarische gronden, op basis van vrijwilligheid.

Via deze [link](#) is het mogelijk om de achterliggende datasets van de ambitiekaart te raadplegen en informatie op de kaart te filteren.

Ambitiekaart Schouwen-Duiveland

Uitvoering

De biodiversiteitsvisie richt zich op de ambities voor het versterken van de biodiversiteit op Schouwen-Duiveland. Op de ambitiekaart zijn de ambities vertaald naar kansen en mogelijke denkrichtingen voor de uitvoering. De uitvoering vraagt om een zorgvuldige en integrale aanpak. Biodiversiteit staat daarbij niet los van andere opgaven op het eiland. Ook onderwerpen zoals landbouw, waterveiligheid, verkeersveiligheid, klimaatadaptatie, recreatie, cultuurhistorie en leefbaarheid spelen mee bij het bepalen van de juiste maatregelen. We kijken per gebied of specifieke locatie welke maatregelen passen. We zoeken steeds naar een goede balans tussen enerzijds agrarisch en recreatief ondernemerschap en anderzijds groen, natuur en landschap, maar ook naar een balans tussen recreatief gebruik en behoud van natuurwaarden.

De uitvoering gebeurt stap voor stap en samen met onze partners. We werken samen met grondeigenaren, agrariërs, natuurorganisaties, waterschap, provincie, dorpsraden, inwoners en ondernemers. Samenwerking met de andere overheden gebeurt vanuit een ieders eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden. We betrekken

partners uit de omgeving bij de uitwerking, zodat maatregelen aansluiten bij de plek, het gebruik en de mensen die er wonen en werken. Voor maatregelen op particuliere of agrarische gronden is vrijwilligheid het uitgangspunt. We stimuleren en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het versterken van biodiversiteit. Zo ontstaat ruimte voor initiatieven die bijdragen aan biodiversiteit én passen bij de praktijk van grondeigenaren en gebruikers.

Maatregelentoolbox

Om de vertaalslag te maken van de ambitiekaart naar de uitvoering werken we een maatregelentoolbox uit. De maatregelentoolbox vormt een hulpmiddel om van visie naar uitvoering te komen. De maatregelen in de toolbox geven richting en inspiratie, maar vormen geen blauwdruk. De uitwerking blijft maatwerk. Niet alles kan overal, en niet alles hoeft tegelijk. Door kansen slim te combineren met andere opgaven werken we aan een groener, sterker en toekomstbestendig Schouwen-Duiveland. Dit doen we samen met onze partners.

Uitvoeringsagenda

In vervolg op de toolbox is hieronder een uitvoeringsagenda (tabellen) opgenomen met projecten en activiteiten die we belangrijk vinden om te agenderen. Deze worden uitgevoerd door of samen met onze partners. Sommige projecten of activiteiten zijn heel concreet en direct uitvoerbaar, andere projecten of activiteiten vragen nog om een verdere uitwerking. Voor elk project is een indicatie gegeven van de planning (uitvoering lopend of doorlopend of op korte, middellange of lange termijn). Met name voor de grotere projecten worden de kosten en financiering voor de start van het project nog verder uitgewerkt. Indien nodig wordt hierbij de gemeenteraad gevraagd om hiervoor middelen ter beschikking te stellen.

De maatregelentoolbox en de onderstaande tabellen vormen gezamenlijk de uitvoeringsagenda biodiversiteit voor Schouwen-Duiveland.

Samen werken aan meer biodiversiteit in de eigen leefomgeving (versterken)

Vanuit deze ambitie werken we aan de biodiversiteit dicht bij huis; op erven, in bermen, langs straten, in parken, tuinen en in de openbare ruimte liggen kansen om biodiversiteit te versterken. [Klik hier om het pdf-bestand te downloaden.](#)

Samen werken aan robuuste ecologische structuren (behouden en versterken)

Een robuuste natuur vraagt om samenhang en verbinding. Losse groene plekken leveren minder op dan een netwerk van duinen, dijken, kreken, watergangen en groene lijnen door het landschap. Daarom werken we vanuit deze ambitie aan het behouden en versterken van deze structuren en het realiseren van nieuwe verbindingen. [Klik hier om het pdf-bestand te downloaden.](#)

Samen werken met de natuur (behouden en beschermen)

Vanuit deze ambitie streven we naar het verminderen van drukfactoren en een goede balans tussen natuur, landschap, landbouw, verstedelijking, economie, recreatie en belevingswaarde. Minder vermesting, verruiging, verdroging en verstoring (inclusief het voorkomen van lichtvervuiling) maakt bestaande natuur sterker en geeft ruimte aan herstel van biodiversiteit. [Klik hier om het pdf-bestand te downloaden.](#)

Samen werken aan een gevarieerd en gebiedseigen landschap (behouden, beschermen en versterken)

Het landschap van Schouwen-Duiveland vertelt een herkenbaar verhaal van kust en duinen, polders, kreken en dijken. Die landschappelijke identiteit vormt de basis voor biodiversiteit en voor de manier waarop bewoners en bezoekers het eiland ervaren. We behouden, beschermen en versterken de kwaliteit van deze landschappen. [Klik hier om het pdf-bestand te downloaden.](#)

Monitoring

We monitoren op de voorkomende soorten, waarbij we landelijke bronnen combineren met lokale inventarisaties, tellingen en gebiedskennis. Op basis van deze gegevens maken we keuzes in de uitvoering en stellen we indien nodig de uitvoeringsagenda bij. Hierbij ligt de focus op het behouden, beschermen en versterken van habitats (zowel kwantitatief als kwalitatief). We volgen daarbij trends in soorten en leefgebieden en gebruiken ook deze informatie om de koers van de uitvoeringsagenda bij te stellen. Zo blijft de uitvoeringsagenda een levend document dat meebeweegt met nieuwe inzichten. [Klik hier om het pdf-bestand te downloaden.](#)

Bijlagen

- *Lijst met waargenomen soorten: [Klik hier om naar de downloadpagina te gaan](#)*
- *Begrippenlijst: [Klik hier om naar de lijst te gaan](#)*

Buro Ruimte & Groen

Orbis Groenversnellers